

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL.

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhiepiscopale, Sibiu, str. măcelarilor 45;

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român“, strada măcelarilor nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE.

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 80 fl.
rândul cu litere garmond.

Șovinismul maghiar.

Am fost făcut amintire, nu tocmai de mult, despre apariția unei noue broșuri scrise în chestia de naționalitate, de un cutare *Mercator*.

Cine e acest *Mercator*? Nu împoartă. La tot cazul un om, care a făcut temeinice studii în chestia de naționalitate dela noi, și pe baza convingerilor câștigate vine acum și cu o dreaptă judecată își spune părerile, dând de gol păcatele politice maghiare față de naționalitățile celalalte din patrie, și arătând calea cea bună și adevărată, la care trebuie se vină politica maghiară în chestia de naționalitate, în interesul binepriceput al națiunii maghiare ineseși.

Se spun deci multe și crude adevăruri în broșura aceasta la adresa Maghiarilor, stăpâni pe conducerea țării. Întâi de toate autorul broșurei condamnă cu toată asprimea șovinismul, care nu mai cunoaște naționalități, ci numai cetățeni de stat, și nici în școalele populare nu mai ține de îndreptățită decât numai limba maghiară, ca limbă de propunere. Cu un cuvânt, șovinismul ar voi, ca cele douăzeci milioane locuitori ai țării se formeze o națiune unitară, cu o singură limbă, — cea maghiară.

Se trece însă cu vederea, zice autorul broșurei, că tăria și vitalitatea unui popor nu o determină cantitatea, ci *calitatea* poporului. Inșuirile *morale* ale unui popor îi asigură învingerea asupra altora. Între inșuirile acestea, între virtuțile cetățenești, e și *altruismul*, zelul de ași subordona interesele familiare, de neam și naționale, intereselor *obstești*, adevă ale țării, apoi *conștiința de neam*, care nu permite nimenui să se considere de mai puțin decât e altul, de alt neam, ba îl face se creadă, că neamul seu stă în fruntea tuturor celorlalte, și în urmă, vârtutea, de a desvoltă în situațiuni

critice forțele cele mai mari, pentru a învinge greutățile.

Șovinismul maghiar ar trebui deci, ca în direcția *aceasta* se lucreze, cu privire la poporul maghiar. Dar cu conservarea individualității etnice a poporului maghiar și cu desvoltarea și întărirea moravurilor sale nu se ocupă de loc. El vrea numai maghiarizare grabnică și în masse, fără a se gândi, că aceasta poate se fie spre stricăciunea poporului maghiar, pentru că nu ști ce poate se iase din acest amestec de popcare. Se poate să o pățască șovinismul maghiar ca Armeanul din poveste, care eră cuminte, dar urât, și și-a luat de nevastă o fată frumoasă, dar proastă, în convingerea, că copiii vor semăna la minte tatălui lor, iar la corp, la frumseță, mamei lor. Dar s'a întâmplat tocmai întors. Copiii au moștenit dela tată urâtenia, și dela mamă — prostia.

Așa dară aceea ce vrea șovinismul maghiar, nu e de dorit. Dar nu e nici *realizabil*. Să se șteargă legea de naționalități! Să se statifice toate școalele! Așa strigă șovinismul. Prin aceasta însă maghiarizarea nu va face nici un singur pas înainte, ci va *mări numai rezistența naționalităților* și le va înstrăina și mai mult de Unguri, de statul maghiar.

Șovinismul e pus pe baze *imorale*, pentru că apelează la instinctele rele ale poporului, la *intoleranță* și la *volnicie*. Dacă este putere de atragere în națiunea maghiară, se va face maghiarizarea țării dela sine, în cursul vremii, după cum vedem că de fapt se și face la orașe. Dar a maghiariza cu forța, este a împedea tocmai și maghiarizarea naturală, făcută pe calea legilor firești.

Autorul broșurei își încheie apoi vederile asupra șovinismului maghiar cu următoarele cuvinte:

„... Ungaria cea veche n'a cunoscut șovinismul timp de aproape nouă sute de ani, ci el s'a născut din cercul restrâns de vedere al cetă-

tenilor neciopliți de astăzi și din înfierbântările lor patriotice și egoiste. Și izvorând din bolduri nenobile și neumane, el caută se contopească cu foc și cu fier rasse streine, — dar rassa proprie o lasă să se prăpădească. Ori doară și-au bătut capul cândva politicianii șoviniști cu aceea, că țărănimea maghiară și clasa muncitoare industrială în urma ne mai auzitelor raporturi rele de locuințe, e decimată de boale, de mizerie, de tuberculosă? Iși bat oare capul patrioții nostri șoviniști, — mai mari patrioți decât cei mari ai nostri din trecut, — cu aceea, că emigrarea, alcoholismul, decadența morală, neștiința și superstiția, inficiază și decimează poporul nostru (maghiar) trupește și sufletește?

Șovinismul deci nu e patriotism potențat, după cum cred unii, pentru că îi lipsește ceva: *iubirea de rasă*, și are ceva mai mult: *provocarea urei în contra Maghiarilor!*....

În capitul următor, autorul broșurei vorbește despre chestia de naționalitate și *Austria*, în al treilea despre chestia de naționalitate din punctul de vedere al politice *externe*, făcând în ambele capitole espuneri corecte de fapte și adevăruri, iar în ultimul capitol (IV) își espune programul propriu în chestia de naționalitate, pe care îl vom da în întregime, în numerile următoare.

Din parlament.

Cu începere de Vineri să discută în dieta țării proiectul de lege despre *darea de spirt*. E îngreunător acest proiect de lege pentru țărânul român, care se ocupă cu cultivarea pomilor, mai ales a prunilor, fiindcă darea ce se plătea până acum după rachiu fierț în cazanele cele mici, se urcă în mod simțitor. S'au făcut demersuri, cum s'a scris într'un număr mai recent al ziarului nostru, mai ales din partea dlui *Const. Burdia*, pe lângă ministrul de finanțe, ca să facă modificări în proiect, așa, ca economul cel mic, care trăește numai din rodul prunilor sei, dacă dă Dumnezeu rod bun, să nu fie prea tare îngreunat și asuprit. Și s'au făcut promi-

siuni din partea ministrului, că la discuția pe articole se vor introduce schimbările dorite.

Decomdată discuția se poartă în dietă în *general* asupra acestui proiect de lege, de importanță pentru poporul nostru, din punct de vedere economic. Au vorbit și dintre deputații maghiari mai mulți în favorul micilor economi, iar dintre deputații români a luat cuvântul dl *Constantin Burdia* în ședința de Sâmbătă, 20 Iunie, și a rostit vorbirea următoare:

„Onorată dietă! Înainte de toate declar, că primesc în general proiectul de lege din desbatere. Îl primesc, fiindcă acceptez motivarea ce i-se face, îl primesc, pentru că văd apărate în acest proiect de lege interesele fabricelor de spirt, industriale și agronomice, iar revoltarea celor prime o țin de o revoltare artificială, pentru că văd, că ele ar voi să primească mai mult în prețul de răscumpărare decum a contemplat proiectul de lege.

Dar unele dispoziții ale proiectului de lege au, onorată casă, influență vătămătoare și sdrobitoare asupra micului producător, asupra micului proprietar, și mai ales asupra acelor cultivători de pomi, cari din rodul pomilor lor nu pot face alta decât spirt, și pe cari soartea, în urma greșelilor deceniilor trecute, ia constrâns de fapt, ca din produsul lor să nu poată face alta decât numai spirt. Asupra acestora zic, dispozițiile acestui proiect de lege au efect sdrobitor. Pentru micul proprietar darea se urcă cel puțin cu 50=80%. Pentru celce are o grădină de pomi în mărime de un jugăr, cu 90%, iar pentru cel cu o grădină de pomi de patru jugăre, cu 109%. (Farkasházy: Așa e!)

Imi voi da silință, onorată casă, se întăresc cu date afirmările mele. După situația de până acum, paușalarea a fost socotită după trei umplături (de cazan), iar acum în înțelesul §-lui 36 din proiectul acesta de lege, se iau de basă patru umplături. Va se zică, să face o urcare de 33%, pe lângă urcarea ordinară de 40%. (Farkasházy: La olaltă deci 73%!)

Din cuprinsul §-lui 36 lipsește așa zicând în acest proiect de lege țava (deschizătura) de scurgere, care însă există la toate cazanele cele mici. Dar acelaș paragraf dispune la alt loc, că darea să fie urcată cu 6% la cazanele, cari își vor conserva țava de scurgere de acuma. Asta face iarăși 40%. Acum, dacă la proprietarii de grădini de câte 4—5 jugăre se aplică progresivitatea contemplată în paragraful 39, darea se mai urcă cu 10—30%.

Sarcina aceasta e de nesuportat în ținuturi, unde oamenii se ocupă cu po-

și ea vorbi cu el, cum vorbea atunci mama!...

În ziua balului, care a sosit mai repede decum credea Elvira, au plecat de dimineață cu trăsura la Cluj, Elvira, mamă-sa și tată-so. Elvira era numai voe pe drum. Rădea de tot nimicul. În două ceasuri au fost în Cluj. Voia dna Constantin să aibă vreme destulă pentru târgușelile necesare: mănăși, ghețe, flori, etc. și vreme au avut berechet. Până la ameazi au fost isprăvite toate cumpărăturile, mai mult, ori mai puțin necesare. Prânzul l-au luat împreună cu vărul Elvirei, cu Ghiță, care se tânguia în continuu cât de mult de lucru are comitetul aranțator, și comunicase Elvirei lista întregă a sosiților la bal și a celor ce vor mai sosi.

— „Tocmai primiram o telegramă dela Dr. Toma Porfirescu, avocatul tinar din N... în care roagă comitetul aranțator să-i rezerveze o odaie la vre-un hotel“, — zise Ghiță, cu un aier de majordom, ceace și era în comitetul aranțator.

— „Ah, vine și el la bal?“ replică Elvira.

— „Ce, da-l cunoști?“

— „Așa, din văzute. Era frumos băiat într'o vreme, nu știu cum va fi acum!“

(Va urma.)

FOIȘOARĂ.

Primul bal.

Doi ani au mănă-o părinții cu vorba: că nu se poate, că vremile sunt grele, cheltuelile mari, dar anul acesta nu mai e glumă, e lucru serios și sigur, va merge și ea la bal. Și iucă la bal de elită, la balul universitarilor din Cluj. Într'o seară după cină i-a comunicat tată-so vestea îmbucurătoare, și i-a arătat invitarea, pe care erau tipăriți cu numele toți aranțatorii. Eră și Ghiță între ei, vărul Ghiță, fiocul unchiului Pavel. Adresa pe invitare era scrisă așa: dlui Ioan Constantin, mare-proprietar și știmatei familii. Va să zică, invitarea eră adresată și ei, pentru că parte din știmata familie face și ea, Elvira Constantin.

N'a putut să adoarmă Elvira în seara aceea până târziu noaptea. Poatecă eră trecut și meziul nopții, pentru că cocoșii cântaseră odată în sat. A început cocosușul lor cel mare, cu picioarele împintenate, apoi cocoșii vecinilor, și așa mai departe, până în capătul ștelui. Pentru că Elvira și părinții ei locuesc la sat. Dar casa lor deschisă și de adevărată ospitalitate românească e totdeauna plină de oaspeți, ca la oraș. Când-unul, când altul e

la ei, din societatea mai aleasă, românească și străină. Elvira se știe deci învărti în lumea mare. Și tocmai cu tema aceasta și-a frământat ea capul jumătate de noapte, că oare nu-i va fi frică, când se va vedea în sala cea mare de bal, unde va fi atâta lume necunoscută adunată la un loc? Pentru că sigur, că Românii au să vină din toate părțile la balul aniversarilor din Cluj: Cum să nu vină, când scriu gazetele că are să fie așa și așa de frumos!

Și rezultatul contemplațiunilor Elvirei a fost, că n'are să-i fie nici o frică. O, a cetit ea cum e pe la baluri și și-a însemnat bine lucrurile. Și i-a spus și Nina popii, care acum de zece ani face toate balurile. Nu-i va bate inima deci cu nimic mai tare, decum îi bate acum, atunci, când o fi să-și facă intrarea în sală. Și nici nu se va găti cu ceasurile, cum a auzit că fac alte fete. Va îmbracă haina cea roză, își va pune o floare în păr, o camelie, dacă îi va cumpăra tatăso, și alta nimic. Va face o față zămbitoare când va vorbi cu domni cari o vor agrăi, le va da răspunsuri scurte și precise la întrebări, așa cum a învățat-o tatăso, și va jucă numai cu cine-i place. Și dacă o fi să se minuneze cei din sală de frumseța ei, — pentru că tatăso așa zică, că fată ca ea n'are să fie nici una la bal, — ea se va face că nu observă și că nu o privește.

Da, așa va face, și-și tocmi perina mai bine sub cap, că doară va putea adormi. Oare cine o va lua întâiu la joc? Sigur că vărul Ghiță. De joc nu se teme. E o dansatoare foarte bună. Știe și bostonul, și știe și Romana. Oare se va jucă Romana? Sigur. La bal românesc trebuie să se joace! Și va fi și cotillon. Cotillonul îl va jucă cu el, dacă va fi și el la bal. Și ea credea că va fi. Așa ar voi să povestească mult cu el, și în cotillon se poate.

Il cunoaște de când era ea pe ultimul an în internatul dela Sibiu. L-a văzut la biserică. Odată, de douăori și de mai multeori. Așa se uită de curios la ea, și ea nu cuteză să privească la el decât de după umbra genelor. Pe atunci el era practicant la „Albina“. Acum a dat toate esamenele, a luat și diploma de avocat, și nu e mult de când a deschis cancelarie de avocat într'un orașel aproape de Cluj. Il chiamă Dr. *Toma Porfirescu*. Așa ar voi să se întâlnească cu el! Să-i aducă aminte, cum odată, când o cercetase mamă-sa, și o dusese la cofetărie să o omenească, el aflându-se în cofetărie, s'a pus la masa lor, s'a prezentat și a început vorbă. Așa vorbea de draguț. Și cum îi aducea prăjituri. Oare mai aduce-și aminte? Și ea roșă până la urechi totdeauna când îi spunea câte ceva. Ce proastă era ea atunci. Acum ar ști

măritul. Și se poate, că onorata casă nici nu cunoaște situația și nu știe, că sunt în țară astfel de ținuturi, în cari poporațiunea nu se ocupă cu alta, decât numai cu pomăritul, cu producerea de poame, din cari nu se poate face alta, decât rachiu. Asta formează existența pentru respectivii, din aceasta trăesc, și dacă nu e recoltă, sunt siliți, după cum a spus unul dintre condeputații antevorbitori, așa cred, că în ședința de ieri, să facă datorii și să aștepte până da bunul Dumnezeu o recoltă bună.

Onorată casă! Voi dovedi și cu exemplu, că în privința câștigului, proprietarul unei grădini de 4—5 jugăre abia poate să trăiască din venitul anual, chiar și după minimul de existență usuat în țară. Nu voi lua pe așa numitul mic proprietar, care fierbe rachiu până la 200 litre, ci ieu pe unul cu 10 hectolitre, adică pe un proprietar de grădini de pomi, care fierbe 1000 litre de rachiu, și anume, tocmai din anul 1904/1905, la care se provoacă proiectul de lege, ca la anul, în care a avut erariul pierderea cea mai mare, pentru că a fost recoltă bună, și erariul a pierdut cam 17 milioane coroane în darea de spirt, care nu a fost plătită.

E lucru în de obște cunoscut, onorată casă, că din zece hectolitre de spirt se fac de regulă 40 hectolitre de rachiu ordinar. În înțelesul proiectului de lege, proprietarul care fierbe 10 hectolitre de rachiu, e dintre cei mai de frunte. În anul 1904/1905 prețul rachiuului a fost 32 coroane. Va să zică, cel ce a fiert 10 hectolitre de rachiu a avut un venit brut de 1280 coroane după grădina sa de 4—5 jugăre. Dacă luăm acum în considerare motivarea, ori argumentarea, că proprietarul acesta nu a plătit darea întreagă, ci numai jumătate, să zicem pentru 5 hectolitre de rachiu, sau pentru 4, — suma aceasta întreagă nu face mai mult de 250 coroane. Și dacă mai punem acum cheltuelile de strâns și de cărat prunele, — știu din praxă, că și proprietarul de grădini de pomi, care trăește între împrejurări favorabile, are cheltuelile de 10 coroane cu strânsul și căratul, după fiecare hectolitr de rachiu, — adunând toate aceste cheltueli și subtrăgându-le din venitul brut, face venitul curat al unui proprietar de grădini de pomi de 4—5 jugăre în anul cu recoltă bună numai 630 cor. Dar trebuie să fim cu considerare și la aceea, că după experiența scoasă din deceniile trecute, tot al patrulea, cincilea ori șaselea an e an de recoltă bună, și astfel venitul anual al economului, care și bazează existența pe rodul pomilor săi, nu face mai mult la an decât 150 coroane. (Farkasházy: Așa e!)

Dar nu am pus în socoteală cheltuelile avute cu plantarea grădinei, cu îngrijirea ei și nici darea de pământ, ce trebuie plătită după ea, și cheltuelile cu conservarea grădinei, cari toate aparțin aici.

Drept aceea, așa cred, că cetățenii din astfel de ținuturi sărace nu pot se fie puși într-o categorie cu proprietarii de fabrici de spirt economice, cari se împărtășesc de tot felul de rebonificare, cari nu numai că fac spirt anul întreg și-l valorează, ci chiar și ce rămâne, lăturile, încă le întrebuințează pentru îngrășarea vitelor. Iar înăspririle pentru aceea s'au luat în proiect, conform motivării, pentru că mântățiile legii de mai înainte au dat ansă la abuzuri. S'au întâmplat, recunosc, abuzuri, dar așa cred, că onoratul regim finanțiar merge atât de departe cu progresivitatea stabilită cu istețime în proiectul acesta de lege, și e atât de sever, încât severitatea atinge și pe omul cel mic, față de care rog pe domnul ministru de finanțe se fie cu considerare.

Domnul ministru de finanțe a avut bunătatea a face și până acuma concesiuni, respective, promisiune, că pentru proprietarii mici, cari fierb rachiu numai până la 30 litre, va renunța dela cele trei umplături. Pentru cei ce în cursul anului fierb rachiu până la 200 litre, se mulțamește cu 3,2 umplături, iar la cuștități dela 200—300 litre se renunță și dela folosirea progresivității. Cu toate acestea, rog pe Escelența Sa, ca din motivele înșirate, progresivitatea să fie atenuată față de proprietarii de grădini, în măsura, ca celce trăește din aceasta, să nu fie apăsât de ea. Și sunt convins, că domnul ministru de finanțe o va face aceasta. Ce se atinge de chestia încă nelimpzită, că oare concesiunile acestea contemplate se refer numai la proprietarii de cazane, ori la producătorul respectiv, fără considerare, dacă fierbe la cazanul propriu, ori la al altuia, eu escluviv posibilitatea din urmă o țin de admisibilă. Și în convingerea, că și progresivitatea contemplată se va reduce, primesc proiectul de lege ca bază pentru discuția specială.

În ședința de Luni a dietei a vorbit în contra proiectului de lege deputatul ro-

mân Vasile Dămian. L'a combătut cu argumente scoase din viața trudită a țărânului român. Eri, Marți apoi, a rostit domnul deputat Dr. Iuliu Maniu a temeinică vorbire în contra proiectului de lege.

Publicațiune.

Tinerii cu diplomă (Lehrbrief, tanonczigazolvány) de lăcătuși mecanici sau electrotehnici, Români gr. or. și gr. cat., cari doresc să-și câștige științe perfecte (practice și teoretice) în mașini de aburi, motoare de gaz, de ulei nerafinat, de spirt, de benzină și de electricitate, automobile și algebra, la școala de meserii din Viena, au a se adresa preșidiului societății „Clubul Român” din Viena, III., Eslarngasse nr. 4.

Preferiți sunt tinerii fără mijloace, cari sunt în etate de 18—26 ani, posed limba germană și au cel puțin 3 cl. gimnasiale, reale sau civile, iar cei cu mijloace pot studia cu prețuri foarte reduse.

Acte de lipsă: Extras de botez, diploma de meserie (Lehrbrief, tanonczigazolvány) atestat de școală și atestat de paupertate. (Arbeitszeugnis, szegénységi bizonyítvány).

Actele sunt a se trimite până în 1 August c. n. 1908.

Rugăm pe onor. domni preoți și învățători a se interesa de cauză. George Vitencu, preșident. Alexandru Barbu, secretar.

Din protopresbiterate.

Sinodul ordinar protopresbiteral al tractului Bistrița.

— Raport special. —

— 20 Iunie n.

Sâmbătă, în 10/23 Maiu 1908 s'a ținut sinodul ordinar protopresbiteral al tractului Bistrița. Deoarece decurgerea acestui sinod și mai ales raportul general, prezentat de M. O. Domn Vasile Bălan, adm. prot., e iocana fidelă a stării morale și a credințioșilor noștri din acest tract, îmi iau voe a scoate la iveală momentele mai însemnate, vrednice a fi cunoscute de lumea românească, care se interesează de acest tract.

După celebrarea sf. liturgii și invocarea sf. Duh, săvârșită în capela noastră din orașul Bistrița, președintele, M. O. Domn Vasile Bălan, adm. prot., deschide sinodul prin următoarea vorbire:

„Preaonorat sinod protopresbiteral!

În organismul nostru bisericesc sinoadele protopresbiterale sunt factori, precum de inițiativă, așa și de controlă. Și mai cu samă de controlă, fiindcă au să ceară și să iee sama despre starea și isprăvile făcute în decurs de un an de cătră organele executive cu privire la toate afacerile dintr'un tract.

Preaon. sin. ppresb! Bazele organizațiunii noastre bisericești sunt de origine dumnezeiască. Mântuitorul nostru Is. Hr. în persoana apostolilor săi a instituit pe viitorii conducători și capi ai bisericii sale pentru toate timpurile. Aceștia apoi, la rândul lor, având puterea „legării și a deslegării”, mai având și făgăduința, că de câte ori vor fi adunați în numele lui Iisus, El va fi cu ei și darul sf. Duh îi va lumina, au înființat și au organizat biserici și au pus în fruntea lor păstori, cari să păzească și propoveduiască cuvântul adevărului în toată curățenia sa, fără amestec de elemente ale intereselor lumești. Această organizațiune, în care dela început se face vădită deosebirea între elementul duhovnicesc, ori clerical, căruia i se condece puterea de conducere, de lumina și de creștere religioasă-morală, și între elementul laic, sau mirean, ca cel condus și ascultător, începe a se consolidă mai cu seamă după ce primul împărat creștin, Marele Constantin, da bisericii lui Hr. toată libertatea exercițiului. Dela data aceasta, precum încep a se deosebi mai bine gradele ierarhice, așa începe a se clarifica și determină și rolul particular al elementelor constitutive din organismul bisericesc. Acest rost, cu puține și neînsemnate schimbări și modificări, a rămas aproape același până în ziua de azi.

Preaon. sin. ppresb! Biserica lui Hr. a fost una și nedespărțită până în veacul al 10 și 11, când s'a făcut marea desbinare în biserica orientală și apuseană. După poziția sa geografică biserica Românilor a aparținut totdeauna la biserica orientală și cu aceasta a împărțit soartea, dela ea a împrumutat organizațiunea, fiind una și nedespărțită până la începutul veacului al 18 lea. Mult a avut să sufere din cauza deselor persecuții, însă țaria credinței sale, stereotipată în „legea românească”, a susținut-o în decurs de

veacuri, păstrând și unitatea neamului, și o va susține și în viitor, câtă vreme nu se va lăsa ademenită de lumina orbitoare a liberalismului, care ar dori să se înlocuiască vechimea ei cu niște forme, cari prea ușor se perd apoi în undele modernismului.

Cât s'a pierdut prin nizuința aceasta, ne dovedește în destul protestantismul, iar ce valoare mare are ținerea cu îndărătnicie la legea străbună, ne arată zi de zi poporul evreiesc, care fără unitate politică, fără organizație de stat independent, singur numai prin unitatea credinței și ținerea la lege s'a afirmat în trecut, se afirmă astăzi și stăpânește în cele economice lumea întreagă.

Preaon. sin. ppresb! Organizațiunea actuală a bisericii noastre ortodoxe române din Ungaria și Transilvania s'a plămădit în mintea cea mare și luminată de Duhul sf., a marelui și genialului nostru arhiepiscop și metropolit Andreiu Șoguna, s'a codificat prin cel dintăiu congres național bisericesc în 1868 în legea noastră fundamentală „Statutul organic”, s'a introdus între legile țării prin art. IX din 1868, și și-a aflat preainalta sanoțiune în 1869.

Dar el a voit, că organizațiunea să fie și să rămână totdeauna bisericescă, va să zică între marginile credinței strămoșești și sub vădita conducere a clerului, ca principal element constitutiv, ca a celui căruia i-s'a dat puterea legării și a deslegării, căruia i-s'a promis asistența și lumina Duhului sf. pe care o moștenește de drept și de fapt, dar i-s'a impus și rezponzabilitatea pentru ulterioara soarte a bisericii și prin dânsa a neamului nostru. Se cade deci, ca dând în toate afacerile noastre precădere acestui element, păstorilor noștri sufletești, să ne grupăm în jurul lor, căci sunt după poziția ce o au „scutul și temelă credinței”. Și e trebuința de această grupare, mai cu samă astăzi, când zi de zi facem experiența, că nori grei, valuri furtunoase amenință autonomia noastră bisericescă, când cu gând rău și rezervat se caută amestecul aproape în toate afacerile noastre, chiar și în cele curat spirituale, iar când e vorbă de răspundere, asupra cui ne năpăstuiam mai întâiu? Asupra clerului, asupra preoțimeii noastre, căci zicem, că este chemată să prevadă toate și să preântâmpine toate. Și aceasta poate cu drept cuvânt. Dar în schimb și clerul e în drept să ceară dela toți ascultare și jertfă cuvenită, iar noi cu toți, cu mic și mare, țaran și cărturar, datori suntem să le urmă, căci ei sunt, cari au „să de samă pentru sufletele noastre”.

Premiând acestea, am onoare a declara ședința sinodului nostru protopresbiteral pe 1908 de deschisă, zicându-vă un călduros: „bine ați venit!”

Vorbirea a fost primită cu vii aclamațiuni de „Să trăiască!”

Președintele pune apoi la ordinea zilei cetirea raportului general pentru anul 1907. Din acest raport general reies următoarele:

1. În decursul anului expirat postal de protopresbiter prin retragerea Preaon. domn Simeon Monda a devenit vacant și ca administrator protopopesc a fost denumit zelosul preot din Blășfalău de sus, Vasile Bălan, intrând în oficiu la 1 Iulie st. v.

2. La oficiul protopopesc au intrat și au fost rezolvate cu totul 839 de acte, dintre cari 341 bisericești, 182 școlare și 316 epitropești.

3. Șeannual protopopesc a ținut 9 ședințe, aducând între altele sentința în 9 cazuri de divorț.

I. Afacerile bisericești.

La tract aparțin cu totul 23 de parohii și 10 filii. Toate posturile de parohii sunt ocupate, afară de parohia centrală, Bistrița, care e rezervată protopresbiterului, ce va fi ales, și afară de Carlibaba, cercetând credințioșii acestei comune biserica învecinată din Bucovina.

Biserici sunt 22, case de rugăciune 2 (Bistrița și Nasăud), iar în Carlibaba lipsește cu totul.

Case parohiale sunt în 15 parohii, în celelalte s'a pornit mișcare de-a se edifica case bisericești, cari să poată servi preoților ca locuință.

Ecleji (pământuri bisericești în folosința preoților) sunt în 14 parohii, cu totul 148 jug. cat.

Pământuri bisericești, a căror product intră în lada bisericilor, sunt în 10 parohii, în mărime de 352 jug. cat.

Parohii sunt 22, administratori parohiali 2, 1 capelan și 1 în retragere. Preoți sunt 8, clerici cu examenul de calificare 5, clerici încă la studiu 4.

Mișcarea populațiunii prezintă următorul tablou: familii sunt 4196, cu 17869 de suflete, dintre cari 9101 bărbați și 9768 femei. Față de anul trecut 1906 se arată o creștere de 197 de suflete.

Știu ceti și scrie 6448 (analfabeți 63%), și anume 3750 de bărbați (analfabeți 59%) și 2698 femei (analfabete 69%). Față de anul trecut s'a sporit numărul celor-ce știu ceti și scrie cu 642.

Căsătorii s'au încheiat cu totul 204, dintre acestea bisericești și civile au fost 203, numai civilă 1. Conviețuiri ilegiteime au fost 123.

Nașteri au fost cu totul 605 (bărbați 330, femei 275), dintre acestea au fost ilegiteime 46 (8%) și anume, bărbați 24 (8%), femei 22 (8%).

Morți au fost cu totul 490, bărbați 254, femei 236; de moarte silnică au murit 3 (2 bărbați, 1 femei).

Au trecut dela alte confesiuni la noi 16, dela noi 1.

Conferența preoțească destinată a se ținea în anul 1907 a fost ținută abia în 24 Ianuarie 1908, pe lângă un program bogat și variat, din care remarcăm disertațiile: „Misiunea culturală națională a preoțimeii noastre” și „Datorințele preotului ca director școlar”, amândouă temele bine lucrate.

Cu prilejul vizitațiunilor canonice M. O. Domn adm. prot., a constatat, că nivelul moral al credințioșilor e în continuă înălțare, curente dujmănoasă religiozității frește a poporului nostru n'au prins încă-iri teren, datinele și obiceiurile noastre vechi și bune își trăesc traiul, iar năruvirile rele sunt în decreștere. Spre scopul acesta cu permisiunea Preav. cons., arhid. a ordonat în câteva comune ținerea de conferențe, parte de cuprins „moral religios”, parte de cuprins economic, dintre cari s'au ținut deja unele cu bun succes.

II. Afacerile școlare.

Școale confesionale gr. or. române sunt în 18 parohii, în celelalte parohii elevii cercetează școale străine, școale de stat (Șeul-mare, Buduș, Sfântul), comunale (Coșna) ori, evanghelice (Iad.)

Învățători au funcționat 16 (bărbați 15, femei 1); dintre aceștia calificați 6, definitivi au fost 9, provizori 7. Candidați de învățători sunt: 1 absolut și 2 la studiu.

Preventarea școlii ne prezintă următoarele cifre: obligați a cercetă școala dela 6—12 ani 1871 (copii 896, copile 975); dela 12—15 ani 854 (copii 409, copile 445). Au cercetat școala dela 6—12 ani 854 de inși (46%), și anume, copii 420 (47%), copile 434 (45%); dela 12—15 ani 267 de inși (32%), și anume, copii 130, copile 138. Dintre elevii de toate zilele au fost de față la examene 741 (87%).

Provăzuți cu toate cărțile și recuzitele necesare au fost 595 elevi (54%), numai în parte 322 (30%), neprovăzuți 197 (16%). Pentru ca să nu stagneze învățământul în urma lipsei de manuale și revizite s'au luat măsuri, ca acestea să se procure din banii bisericii, iar părinții să le plătească ulterior.

Mersul învățământului în toate școalele s'a dovedit de bun. Școale străine cercetează 407 elevi, școale medii 13. Catehizația la școalele streine se face de preoți.

Bibliotecile școlare sunt în 9 comune. Suma salariilor învățătoroști atinge cifra de 10902 cor. Președintele cu bucurie constată, că cu ajutorul unor oameni de bine și a preoțimeii din tract, aproape toate parohiile au putut fi înduplecate a urca salariile învățătoroști la minimul prescris de legea Apponyi.

Indeamnă apoi cu toată căldura, ca învățătorimea la rândul său, prin șezători literare, școale de adulți, coruri și reuniuni, să răspândească jertfa cu drag adusă de poporenii noștri.

III. Afaceri epitropești.

Averea parohiilor din tract constituie suma de 500.424 cor., iar averea școalelor 74.810 cor.

În anul expirat s'au înființat 13 fonduri bisericești din nou: 6 de bucate și 7 în bani, pe lângă cele 5, cari au existat deja.

Cu viuă plăcere se ia la cunoștință și faptul îmbucurător, că numărul meseriașilor și negustorilor noștri e în continuă creștere și dorința tuturor e a-i sprijini.

Președintele mai amintește chestiunea cumpărării unei case parohiale — protopopești, a cărei lipsă de demult se simte, spunând, că s'au făcut deja pertractări.

În sfârșit face apel la „munca cinstită și sfârșitoare” a membrilor sinodului, întru prosperarea tot mai priincioasă a stării religioase-morale, culturale și materiale a poporului nostru, prin care se va întări și înălța ființa noastră ca neam în fața străinilor și membrii sinodului vor fi astfel pe deplin îndreptățiți la numele de „părinți ai poporului”.

Raportul general se ia în întregime la cunoștință și pentru zelul și munca sa

stăruitoare și neînfrântă i-se exprimă prezidentului mulțămii.

Se fac apoi mai multe propuneri de sine stătătoare, dintre cari remarcăm închiderea cărcimelor Dumineca și înființarea de școale de adulți în toate parohiile, cari propuneri sunt unanim primite.

Prezidentul în fine mulțamește membrilor sinodului pentru viul interes și serioasa dezbateră și ridică ședința între urările de „să trăiască” ale membrilor la adresa harnicului și iubitelui prezident.

Ș.

Fundațiunea Nicolau Chiorniță.

pentru edificarea unei nouă biserici gr.-or în parohia Cucuiata.

Cucuiata, 22 Maiu v.
(Foset).

În 19 Maiu a sosit un monument frumos cu un expert dela firma Nagy din Brașov, iar în 20 Maiu doamna Sextilia Maros n. Chiorniță și econoama defunctului Murta, au așezat monumentul, au făcut pregătirile pentru parastas, invitând preoți, au făcut colacii de lipsă spre a da poporului la biserică pomană, etc. etc. în ziua de 21 Maiu v.

După prânz sosește părintele Romul Verzea și familia dela Săcele cu trenul, iar părintele-protopop Ioan Hamzea asemenea cu familia cu trăsură dela Râșnov. Domnul Gavriil Maros sosește numai dimineața la orele 5 cu trenul dela Oradea-mare. Părintele-protopop Dr. Cornel Popescu își scuse absența prin afaceri urgente.

Dimineața, în 21 Maiu la orele 7 și jumătate, locitorii din comună cu mic cu mare alergau spre sfânta biserică, încât nu-i mai putu încăpea. Foarte mulți au trebuit să rămână afară. Se începe serviciul divin. După finirea lui, fiind timpul foarte secetos, să cetesc rugăciunile îndatinat pentru ploaie, prin părintele-protopop. Ioan Hamzea și părintele local George Sglimbea.

Finindu-se serviciul divin în biserică, poporul se avisează să iasă afară la monument. Toți ies frumos, primind fiecare la ușa bisericii câte o lumină spre a o aprinde la celebrarea parastasului, să postează în fața monumentului, așezat între cele 2 cruci ridicate de răposatul întru amintirea iubitei sale consoarte Emilia și a iubitelor sale fiice Emilia și Lucia, în umbra pomilor și bisericii, căci era foarte cald. Să trag clopotele în decursul ieșitului din biserică, invitând și pe ceice nu ar fi ajuns încă la biserică spre a lua parte la parastas. Eșind afară, cimiterul era plin de lume, ca la 800—1000 oameni. Chiar și din comunele vecine au venit mulți. Fiind masa aranjată cu cele de lipsă pentru parastas, clopotele tac. Se începe serviciul divin prin părintele George Sglimbea, asistat de părintele Ioan Popiția din Comana-inf. Cântările s'au dat de cântă cantorii bisericii noastre, sub conducerea învățătorului G. Niciu, frumos, încât ni-se părea că ne înalță în alte sfere.

După finirea parastasului și celorlalte rituale părintele George Sglimbea cetește o predică ocazională, referitor la viața și faptele defunctului. Părintele-protopop Ioan Hamzea pășind spre monument ține o vorbire mișcătoare, spunându-ne câtă iubire a avut iubitelor tată pentru noi, încât și departe de noi, ca ultima dorință a pofit să fie adus în mijlocul nostru, între iubitele sale defuncte. Mai departe ne spune, că iubirea sa către biserică și școală ia fost așa de mare, fiindcă cunoștea foarte bine referințele și starea acestui bun și numărul popor, încât spre a pune basă vechei sale dorințe de a vedea o biserică nouă, deamă de noi, ne-a testat una miie coroane. După aceea întorcându-se către numărul popor adunat își exprimă dorința, ca trecând pe lângă acel modest monument, totdeauna să-și aducă aminte de scumpul defunct și ideea lui să ne servească ca model de imitațiune și să-i exprimăm, că: „Dzeu să-l erte”. Apoi predă monumentul în grija epitropiei.

Pășind părintele Romul Verzea lângă mesă dă cetire actului fundațional scris de toți ginerii și fiicele defunctului, din care este evident, că are să poarte numele de „Fundațiunea Nicolae Chiorniță” pentru edificarea unei nouă biserici în Cucuiata. Dlor cu stimatelor consoarte mai contribuie cu patruzeci coroane. Privind spre biserică, cu ochii lucrând, a început a ne ține o vorbire plină de iubire către sfânta biserică și mângâitoare față de poporul cel numărul. Ne spune, că o parohie cu un popor așa religios și bun cum este poporul acesta ar fi vrednică de o altă biserică mai spațioasă, corespunzătoare timpului în care trăim și ne dă sfaturi și îndrumări cum se porcedem, ca cât mai curând mărețul ideal al

scumpului defunct, care și-a ales odihna de vece la umbrela acestui sfânt locaș, să fie realizat. Ne promite, că și departe de această bucată de pământ ce ascunde osemintele defunctului lor tată, totuși cu cugetul vor fi la noi, spre întruparea ideii scumpului defunct. Ambele vorbiri au stors lacrimi din ochii tuturor. În urmă pășeste dnul Gavriil Maros și în numele membrilor familiei ca mandatar al testatorului depune suma de 1000 coroane și cele 40 cor. în urma avisului primit dela popor la mâna epitrop-cassarului G. D. Cantor.

Din incidentul acesta mai contribuie: Inv. gr. or. George Cantor și soția Ana n. Ghes și fiicele, Victoria, Eugenia, Ana, Octavia și Eleonora, fiii Aurel, răp. Leonida, George și Ovid 10 cor., G. Niciu și părinții George și Domnica 10 cor.

Pădurarul Ananie Roșală și soția Ruzanda cu fiii și fiica Liviu, Ermil, învățător, Virgil și Hortensia 10 cor., învățătorul de stat George Csokán și soția Otilia n. Ghâmbășan 10 cor., Nicolae Clain, econom și soția Ana n. Cantor, întru amintirea fratelui și cumnatului Aron Clain, fost pedagog anul al III-lea și răposat 20 cor. și Ioan Boldea, not. cerc. și soția Maria 20 cor.

Rar se va mai vedea în comuna Cucuiata așa oaspeți distinși, ca la toate sărbările întâmpinate în familia dlui Nicolae Chiorniță.

Finindu-se ceremonialul religios, tuturor li-se împarte câte un colac și un păhar de vinars, obiceiuita pomană românească. Inteligenților un bogat prânz în birtul comunal, fost odinioară proprietatea defunctului.

Din lacrimile vărsate și rugăciunile înălțate către cel Atotputernic, pe neașteptate să pregătesc nori puternici, cari pe la orele 2 și jum, fiind încă la masă să revarsă cu abundență asupra plantelor și animalelor doritoare de umezeală răcoritoare, în întreagă împrejurimea comunei Cucuiata.

În numele bisericii celei vii le potesc stimatelor fiice și gineri, ca locul de odihnă de vece al scumpului defunct să le servească de o mică Mecă familiară, la care din când în când să alerge spre a fi pildă vie numărăsoarelor mlădite familiare, de adevărată iubire părintească, numărăsoarelor rudeni, numărăsoarelor amici și cunoscuți, de un nobil îndemn spre a ajuta, ca mărețul ideal al defunctului cât mai curând trup să devină.

Onorații contribuenți mai sus amintiți primească și pe această cale cele mai sincere mulțămite, pofindu-le tuturor, ca bunul Dzeu să-i țină încă mulți fericiți ani, spre a mai putea presta asemenea fapte mărețe, ca cât mai curând să-și vază dorința realizată! Iar defunctului îi zic: Dormi în liniște suflet blând, căci lucru bun și măreț ai conceput!

George Cantor
învățător.

NOUȚĂȚI.

„Gazeta Transilvaniei” a avut Duminecă zi de frumoasă sărbătoare. Românii din Brașov și împrejurime au felicitat pe domnul Dr. Aurel Murășianu, directorul acestui ziar, din incidentul jubileului de 70 de ani de existență și luptă națională a „Gazetei”, iar sara i s'a aranjat un imponent conduct de torțe. A urmat masă comună, cu toaste și cântări. Amănuntele le vom da după „Gazeta” în numărul viitor.

Adunarea generală a „Astrei”. Adunarea generală a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” se ține anul acesta în Șimleu, în zilele de 6—9 August nou. Se fac mari pregătiri din partea celor dela fața locului, ca adunarea se fie cât se poate de frumoasă. Se vor aranja serbări frumoase cu ocaziunea aceasta, și se va face peregrinaj la mormântul lui Simion Bărnuțiu, care se află în comuna Bocea-română, împlinindu-se tocmai acum 100 de ani dela nașterea acestui mare bărbat al trecutului nostru.

Primatul catolic din Strigoniua a ordonat, ca în seminarul din Strigoniua să se propună limba slovacă în mod obligator pentru toți elevii, și a dat ordin și preoților din arhidieceza catolică a Strigoniului, să învețe slovacă, ca să se poată înțelege cu credincioșii. Un naiv ar putea se întrebe: Dar până acum cum s'au înțeles preoții catolici cu credincioșii lor slovaci?

Examenul de maturitate la gimnaziul din Brașov. Luni după amiază s'a terminat examenul de maturitate la gimnaziul din Brașov, cu următorul succes: Din 36 candidați, cari s'au supus la examenul oral, au eșit cu nota generală foarte bine 11, (dintre cari 9 din toate obiectele), George Brăescu, Emilian Giurgiu, Petru Iorgovan, Victor Jula, Mihail Lupăș, Aurel Mager, Constantin Moarcăș, Romul Muntean-Onofreiu, Oprea Rodean, Vasile Tampa și Ioan Vintilă; cu bine 8: Ioan Burduloiu, Miron Crețu, Nicolae Mihauiu, Aurel Monția, George Tit Popovici, Ioan O. Stefanovici, Teodor Serb și Iosif Vlad; maturi 9: Coriolan Babeș, Andreiu Blaga, Ioan Cusută, Moise Grama, Valeriu Judele, Romul Molin, Ștefan Oțel, Ilie Reou și Avram Tâmpănar, iar opt inși au fost avizați la examen de corigență din câte un obiect, pe Septembrie a. c.

La Sinaia. Șeful statului major al armatei austro-ungare, generalul Conrad, a făcut Luni vizită la Sinaia la Sale Regelui Carol al României, la Sinaia, însoțit de mai mulți generali ai armatei austro-ungare. Luni sara a plecat cu trenul îndărăt la Viena.

Domnul N. Iorga, eruditul profesor universitar, va deschide, cu concursul altor profesori, o universitate de vacanță la 1 Iulie, în Vălenii de Munte. Fiind locul frumos, aerul recoros, se crede că va avea mulți ascultători. Vor veni mulți și din Bucovina.

Călduri mari. Pretutindenea sunt călduri mari, la Paris, Londra, Berlin, Viena, într'o școală de fete din Viena sau produs deunăzi în urma căldurii insuportabile numeroase cazuri de insolajie, astfel, că a trebuit să întrevină societatea de salvare. Cursurile au fost suspendate imediat.

† Dr. Alexandru Ceușianu, medic, membru al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, vicepreședinte al institutului de credit și economii „Mureșianu”, etc. a decedat după lungi și grele suferințe Duminecă în 21 Iunie 1908 la 3 oare dimineața, în anul al 54-lea al vieții și al 24-lea al fericeitei sale căsătorii, în Reghinul săsesc. Rămășițele pământești ale defunctului s'au așezat spre eternă odihnă, Luni în 22 Iunie a. c. la 5 oare postmeridiane în cimiterul bisericii gr.-cath. din Reghinul-săsesc. Fiei țărâna ușoară.

Noi prezident. În Chicago s'a făcut zilele trecute o candidare de probă pentru postul de prezident al statelor unite, în locul actualului prezident Roosevelt. A primit cele mai multe voturi Taft, actualul secretar de stat la războiu. Va fi ales deci cu unanimitate.

Lemoine a fugit. Vestitul Lemoine, care să lăudă că știe să fabrică diamante și sub titlul acesta a stors multe parale dela cei creduli, a dispărut din Paris, și a luat drumul spre Orient. Judecătoria a dat ordin de arestare, care a fost comunicat prin fir telegrafic tuturor guvernelor din Eurapa.

O nouă mitrailenză. Un inginer francez a inventat o mitrailenză electrică, cu care se pot slobozi 1200 gloanțe într'o minută. Gloanțele sunt lipsite de prav de pușcă, și numai puterea electrică le scoate din mitrailenză și le trimite la depărtările cele mai mari.

Greva studenților. Din Viena vine știrea, că greva studenților dela școalele superioare din Austria, pusă la cale în urma celor întâmpinate cu profesorul Wahrung, a fost sistată pe întreaga linie și prelegerile se țin acum la toate universitățile, în mod neconturbat și spre mulțămirea studenților.

Concediu general. O gazetă din București scrie, că domnul ministru al lucrărilor publice, Morțun, va prezenta corpurilor legiuitoare române un proiect de lege, în înțelesul căruia toți funcționarii publici vor avea un concediu de 30 de zile în fiecare an. Va să zică, pentru treizeci de zile înceată funcționarea mașinării de stat pe întreaga linie în România.

Comună arsă. În comuna Nasvad, lângă Orsekujvár, s'a născut foc Duminecă și a prefăcut în cenușe satul întreg. Au ars de tot, până la pământ, toate casele din comună, 450, cu toate edificiile laterale, a ars școala, biserică, și casa parohială. Pompierii din comunele învecinate n'au putut ajuta nimica, pentru că nu eră apă în comună.

Sufragețele. În Londra continuă femeile agitația pentru a li-se da și lor drept de alegere. Marți au ținut o întrunire publică, la care s'au prezentat în număr de aproape un sfert de milion. S'a vorbit dela 20 de tribune și sufragețele au pretins cu multă energie drepturi egale cu bărbații la alegerile pentru parlament.

În Budapesta a căzut o fetiță de doi ani și jumătate din etagiul al doilea pe pardoseala din curte, însă atât de norocos, încât nu-i s'a întâmplat nimica. Numai o mică șgărietură a primit la mână.

Pensie pentru bătrâni. Camera din Londra a votat și în a doua cetire proiectul de lege despre acordarea de pensii din vistieria statului pe seama tuturor oamenilor din Anglia, trecuți de 70 ani și lipsiți de avere. La întrebarea pusă ministrul de finanțe a răspuns, că astfel de bărbați, avisați la ajutorul statului, sunt acum în întreaga Anglietă cincisute de mii, iar suma care li-se va distribui în anul prim face un milion și jumătate.

În amintirea lui Pavel Cotoțiu. Următorii prietini ai mult regretatului Pavel Cotoțiu, fost actuar metropolitan și membru folositor al multor așezăminte culturale ale noastre, dăruiesc întru eternizarea memoriei lui, anume, fondului „Victor și Eugenia Tordășianu pentru înzestrarea fetelor sărace”, precum urmează: Vasile Gămulea, funcționar la „Albina” 1 cor., Vasile Mangra, vicar episcopesc în Oradea-mare, 10 cor. și dna Elena Morariu, 1 cor.

La fondul jubilar Nicolae Cristea pentru monumentele bărbaților binemeritați ai meseriilor au mai dăruit: Dr. G. Măcelariu, avocat în Mercurea, din privilegiul onomastice sale 10 cor., Vas. Damian, protopresbiter, dep. dietal (Brad) 2 cor. 50 fileri, Dr. Gavriil Buzura, avocat, Lăpușul-ung. 2 cor., Basiliu Necșă, paroh, Apoldul sup. în amintirea fiului sau răposat Ioan, fost cleric 1 cor., Alexandru Belle, vicecomite, Făgăraș 2 cor. 50 fileri, Serafim Olariu, paroh, Branișca 1 cor. și Victor Tordășianu, prezident 10 fileri.

Daruri pentru biserică. În timpul din urmă la sf. biserică din comuna Săliște (Zarand) s'au făcut următoarele dăruiri dela credincioșii evlavioși: O cruce de argint aurită dela dl negustor din H. Boicza Artemiu Bălaș și soția Leontina, în preț de 100 cor. Un rând de ornate bisericesti dela Petru Fornădian și soția Maria în preț de 70 coroane. Răstignirea mântuitorului sculptură în lemn pentru iconostas dela inv. pens. Petru Radu Nevoș, în preț de 10 cor. Un stihar dela Leontina Grădina în preț de 12 cor. Patru făclii mari pentru altar dela preoteasa Getta Perian în preț de 10 cor. și un rând de perdele la ușile altariului, donate de Getta Perian și Leontina Grădina în preț de 20 cor. — Marimoșilor donatori li-se aduce și pe această cale binemeritați mulțămite. N. Perian paroh al Săliștei.

Cărți și reviste.

Despre noroc, studiu etic-moral, de Isidor Ieșan. Prețul 1 cor. 80 fil, exemplariul. Editura autorului. Tipariul I. Ciurcu în Brașov.

„Familia Română”, numărul 13—14, a apărut cu cuprinsul următor: Convorbiri cu cetitorii. Concursul nostru literar. Ioan Slavici: Pușorii, novelă. Elena Voronca: Melancolie, versuri. Ion Bărsanul: Odrasla, schiță. Humus: Închinare. Amintire. Versuri. V. E. Moldovan: Pe lacul Erie. Versuri. *: Când a fi dreptate. Schiță. Concursul literar: Ghică Vodă. Ce e Românul. Versuri. Logodne. Petreceri. Poșta Redacției. Deslegarea găiciturilor. Găicituri. Ilustrații. Revista apare în fiecare săptămână și costă 10 coroane la an. Redacția și Administrația Budapesta, V. Strada Csáky 23.

„Minerva”, institut de arte grafice și editură în București, continuă cu zel vrednic de toată lauda se tipărească cărți bune și folositoare, pe sâmba publicului cetitor român. Acum de curând a scos de sub tipar următoarele lucrări literare de valoare: Sandu-Aldea, Sfaturile Plugariului. Căton Theodoreanu, Sângele Solovenilor. Ion Bărsanul, Dor pustiu. M. Eminescu, Poezii postume, și Al. Cazaban, Chipuri și suflete. Prima carte cu câte 50 bani exemplarul, și celelalte cu câte 1 leu 50 bani, se pot comanda și prin librăria arhidiecezană din Sibiu.

Nr. 2269/1908.

[148] 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea postului de conducător al oficiului de cimentare orășenesc devenit vacant prin moarte, în urma ordinului Dlui Vicecomite Nr. 1526/908 să scrie concurs cu termenul până la 30 Iunie a. c.

Concurenții la acest post împreună cu încassarea tuturor taxelor de cimentare carele cu considerare la intrarea în vigoare a art. de lege V. ex 1907 e de a să ocupă numai până în 12 Ianuarie 1909 au a-și înainta rugărilor provăzute cu timbru de 1 cor. instruite cu atestatul despre depunerea examenului de conducător al oficiului de cimentare și cu atestatul de majoritate până la timpul mai sus fixat la magistratul orășenesc din loc.

Szászsebes, la 17 Iunie 1908.

Magistratul orășenesc:

Schöpp
primariu.Streitfeld
protonotariu.**Aviz!**

La o societate de rangul prim de asigurare pe viață află aplicare ca **aquisiteur** un domn reprezentabil și inteligent de naționalitate română cu venituri venite fixe.

Ofertele să se adreseze administrației acestei foi sub „solid și harnic“.

[149] 1—3

Nr. 332/1908 of. presb.

[137] 3—3

Concurs.

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școlile noastre în comunele mai jos însemnate din protopresbiteratul Cetății de piatră, se scrie concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare în „Telegraf Română“.

1. **Curtuișul-mic**, salar 600 cor. dela popor: 300 cor., și dela stat ajutor: 300 cor. cartir, grădina și lemne de foc.

2. **Fănață**, salar 600 cor., dela popor: 300 cor. și dela stat ajutor: 300 cor., cartir și relut de cartir 40 cor., relut de grădina 20 cor., și relut pentru lemne de foc 20 cor.

3. **Pojana-porcului**, salar 600 cor.; dela popor 120 cor., ajutor dela stat: 480 cor. cartir, grădina și lemne de foc.

4. **Suciul-de-jos**, salar 600 cor.; dela popor, cartir în edificiul școlii, grădina corăspunzătoare și lemne de foc.

5. **Trestia**, salar 600 cor.; dela popor: 230 cor., dela stat ajutor de: 370 cor., cartir și grădina.

În toate comunele, afară de Suciul de jos, îndată după ocuparea definitivă a posturilor învățătoresci, se va înainta rugare la Inaltul ministeriu de culte și instrucțiune publică pentru ajutor de stat la întregirea salarului conform art. de lege XXVII din anul 1907.

Învățătorii aleși în aceste comune sunt îndatorați a instrui pe elevi în cântările bisericesti, a-i conduce pe elevi în toate Duminecile și sărbătorile la biserică și a cânta cu ei în cor răspunsurile dela sfta liturgie. Învățătorii vor conduce și lucrările din grădina de pomărit a școlii instruire pe elevi în cultivarea pomilor.

Doritorii de a ocupa vreunul din aceste posturi, vor înainta scrisorilor în termenul legal suplicelor instruite conform legilor în vigoare, iar spre a face cunoștință cu poporul se vor prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la biserică pentru a cânta.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. al Cetății de-piatră în conțelegere cu respectivele comitete parohiale.

Lăpușul-ungurese, Magyarlápós, 24 Mai 1908.

Vasile Duma
protopop.

Nr. 226/1908.

[138] 3—3

Concurs

Conform ordinului consistorial Nr. 2296 Bis. ddo 4 Martie 1908 pentru ocuparea postului de paroh din comuna bisericăscă **Almașul-mare Joseni** — tractul Gioagiului, — se scrie concurs cu termenul de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraf Română“.

Emolumentele împreună cu aceasta parohie de clasa III-a sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și înainta cererile, instruite conform normelor în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în termenul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în biserică pentru a cânta, respective a celebră și cuvântă.

Orăștie (Giosgiu) 26 Mai 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Gioagiului în conțelegere cu comitetul parohial din Almașul mare Joseni.

Vasile Domșa
protopresbiter.

Nr. 344 F. G. 1908.

[143] 2—3

CONCURS

Spre scopul conferirii de **stipendii** din „**Fundațiunea lui Gozdu**“ pe anul școlar 1908/9 pentru școlile medii, facultăți, universități și școlile de cadeți militari la armata comună și honvezi — se publică concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notariul public:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezaților provăzute cu clausula parohului competent, că și de prezent aparțin la biserică gr. or. română;

b) că studiază cu succes bun la vreun institut public din patrie, spre care scop au să substearnă studenții dela școlile medii atestatul despre anul școlar 1907/8, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ujunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul dirigătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date pozitive despre această avere și trebuie să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petițiunea sa, specialitatea la care, și locul unde voințe a continua studiile, cum și aceea dacă are și alt stipendiu.

4. Ceice voesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca la cazul dacă li-se va vota stipendiul, să se poată îndată exoperă conceștiunea ministerială prescriasă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școlilor militare de cadeți, se observă, că stipendiile aceste pe lângă documentarea condițiilor nilor stabilite în acest concurs (p. I, a) — c), 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor extrada comanda școlilor militare, dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruite cu documentele necesare sunt a se adresă la reprezentanța fundațiunii lui Gozdu (Budapesta, VII. Holló-utca 8 sz.) **până la 23 Iulie (5 August) a. curent.**

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor și câștigarea gradului de doctor, ca până la 2/15 Iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1907/8, căci altcum li-se va sistă stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt instruite cu documentele sus amintite, sau sosite după termenul scris, nu se vor lua în considerare.

9. În interesul expeditiei regulate, fiecare concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunii lui Gozdu, ținută în Iunie 1908.

Comitetul.

Nr. 249/1908.

[145] 2—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh în parohia de clasa a treia **Sângerul de pădure** cu filia **Șaromberec** — devenită vacantă prin repauzarea parohului Dumitru Moisin — protopresbiteratul Mureș-Oșorheiului, pe baza ordinului din 27 Mai a. c. Nr. 6089 Bis. prin aceasta se scrie concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare în „Telegraf Română“.

Emolumentele împreună cu acest post de paroh sunt cele fasonate la coala B. pentru întregirea venitelor dela stat.

Concurenții au a și așterne cererile concursuale instruite conform normelor în vigoare subsemnatului oficiu, până la termenul indicat, și până inclusive 8 zile înainte de sinodul parohial, electoral, după prealabila încunoștințare a protopresbiterului, a se infățișă înaintea alegătorilor pentru a cânta, respective a oficiă și a cuvântă.

Mureș-Oșorhei, la 3/16 Iunie 1908.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Mureș-Oșorhei în conțelegere cu comitetul parohial:

Stefan Russu
presbiter.**Concurs.**

Pentru ocuparea posturilor de învățători la școlile confesionale gr. or. române din comunele mai jos însemnate în protopresbiteratul Săliștei se scrie concurs cu termenul de 30 zile dela prima publicare în „Telegraf Română“.

1. **Cacova**, un post de învățător salar 800 cor., relut de grădina 20 cor., și cartir în natură folosibil numai pentru învățător.

2. **Gurărăului**, trei posturi de învățător, salar 600 cor., relut de grădina 20 cor., cartir în natură eventual 40 cor.

3. **Sibiul**, un post de învățător salar 600 cor., relut de grădina 20 cor., relut de cartir 50 cor.

4. **Săliște**, a) un post de învățător cu salarul prescriș de art. de lege XXVII din 1907.

b) un post de conducătoare la asilul de copii salar 600 cor., relut de cartir 100 cor., relut de lemne 40 cor.

Cuincuenalele se vor socoti la toate posturile numai după 5 ani de serviciu neîntrerupt după alegere la aceeași școală.

Învățătorii sunt datori a duce Dumineci și sărbătorii copii la biserică și a provece cu ei cântările liturgice. Unde sunt doi învățători, alternativ unul va țineă strana la utrenie, celalalt va conduce copiii la liturgie.

Doritorii a ocupa unul din aceste posturi își vor înaintă concursele, în termenul deschis, provăzute cu documentele recerute (atestat de botez, absolutor pedagogic, diploma și eventuale atestate de serviciu) la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se prezenta totodată și în vre-o Duminecă s'au sărbătoare în comuna respectivă la biserică, spre a se prezenta poporului.

Săliște în 2 Iunie 1908.

Dr. Ioan Stroia

protopresbiter.

Nr. [141] 3—3

Nr. 286/1908.

[139] 3—3

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului al III-lea de învățător, la școala noastră confesională gr-or. din **Vinerea**, devenit vacant în urma repozitei învățătoare Elisabeta Herlea n. Popovici, prin aceasta se publică concurs cu termenul de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraf Română“.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

a) salariu fundamental 1000 cor.;
b) cuincuenaliile prescrișe de legea din vigoare;

c) cartir în natură, ori relutul de cu-artir prescriș;

d) 2½ stângini lemne de foc uscate;

e) grădina de legumi sau relutul, conform legei.

Doritorii de a ocupa acest post de învățător să-și prezenteze cererile concursuale instruite conform legilor din vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral și până inclusive 8 zile înainte de alegere, cu prealabila încuviințare protopresbiterală, să se prezenteze la biserică spre a fi cunoscuți înaintea poporului.

Preferiți vor fi la acest post concurenții, cari vor dovedi că sunt capabili de a instrui și conduce un cor bisericesc; apoi aceia, cari pe lângă aceasta, mai sunt calificați și pentru, la eventualitate, se poată competi la capelania parohiei, dacă aceasta se va sistemiza, vor fi și mai preferiți.

Alesul învățător are de ași ocupa postul și de a întră în funcțiune cu ziua de 1 Sept. 1908; și va avea de a instrui elevii școlii de toate zilele și ai celei de repetițiune conducându-i la biserică în Dumineci și sărbători și dirigând corul în decursul liturgiei, precum va dispune comitetul parohial din timp în timp.

Orăștie, 29 Mai 1908.

Oficiul protopresbiteral al Orăștiei în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Vasile Domșa
protopresbiter.**Stofe veritabile de Brünn**

Saisonul de primăvară și vară 1908.

Un Coupon de Mtr. 3-10 lung, dă un rând complet de haine de domni (Roc, pantaloni vestă), și costă numai	1 Coupon 7 Coroane 1 Coupon 10 Coroane 1 Coupon 12 Coroane 1 Coupon 15 Coroane 1 Coupon 17 Coroane 1 Coupon 18 Coroane 1 Coupon 20 Coroane

Un coupon pentru haine negre, Salon costă cor. 20—, precum și stofe pentru pardesie, postav pentru touriști, camgar de mătăș etc. etc., trimite cu prețuri de fabrică depositul fabricii de pânză, bine cunoscut ca reel și solid

Siegel-Imhof, Brünn

Mustre gratis și franco.

Avantajul mușterilor privați, comandarea stofelor direct dela firma Siegel-Imhof în locul de fabricație, are prețuri fixe considerabil de eftine.

Mare asortiment. Executare cu cea mare atențiune și a comandelor mici, din marfă de (48) 32—40 tot proaspătă.

Săpun de lapte de lilie
Steckenpferd.

Cel mai bun săpun pentru piele.

[69] 15—40

BĂILE DE CURĂ BUZIAȘ

Stațiune de tren, poșta, telegraf și telefon.

Tren accelerat direct din Budapesta — gara vestică. — Saison din 15 Mai — 15 Septemvrie.

Baie de cură specială pentru bolnavi de inimă,

boale de femei, suferințe de beșică și rărunchi, formarea de piatră, îmbolnăviri cataralice, îmbolnăvirea părților de mistuire și escrețiune, gălbina, anemie, scrofulosă și boale englezești, slăbiciuni generale și boli cronice la părțile genitale femești. Izvor acid carbonic de sare și fier.

Prospect trimite

Direcțiunea băilor.

Din laboratorul acid-carbonic

dela băile Muschong din Buziaș

se trimite prompt din renumitul izvor, orice quant de fluiditate acid-carbonică, naturală și chemic curată.

A nu se schimba cu alt acid-carbonic artificial și puțin folositor.

Serviciu solid și conștientios.

Adresa telegrafică: **MUSCHONG, BUZIAȘFÜRDÖ.**

Telefon interurban Nr. 18.

Telefon interurban Nr. 18.

(286) 51—100

